

ОСОБИСТІТЬ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ПСИХОТЕРАПЕВТА: ПСИХОГРАМА (ПРОФЕСІЙНО-ЗНАЧУЩІ ЯКОСТІ)

Яворська А. В. Особистість та діяльність психотерапевта: психограма (професійно-значущі якості). У статті викладено результати теоретичної частини дослідження, яке було спрямоване на висвітлення основних психологічних підходів до трактування явища особистісних змін у процесі психотерапевтичної практики. Йдеться про особливості змін в змісті особистості психотерапевта та клієнта. З'ясовано, що в кожному конкретному практичному підході (психоаналітичній, медичній психотерапії, екзистенціальному, когнітивно-біхевіоральному підходах, гуманістичній та позитивній психотерапії, гештальт-терапії) визнаються специфічні необхідні й достатні властивості фахівця-психотерапевта, що зумовлюються психотерапевтичною традицією, в якій він працює. Наявні методи, техніки, прийоми психотерапії, відбивають унікальність того чи іншого підходу, збагачення технік якого відбувається завдяки індивідуальному стилю психотерапевта, який містить персональні способи та інтерпретації вже визнаних, тим самим завдаючи розвитку, здійснення свого оригінального внеску в теорію і практику психотерапії. Застосування будь-якого виду психотерапії більш позитивно впливає на пацієнтів, ніж його відсутність, де головним фактором ефективності є не метод, а особистість психотерапевта

Саме психотерапевтична традиція є детермінантою формування особистості фахівця-психолога та технік роботи з клієнтом, що ставить проблему узагальненого трактування професійно-значущих властивостей психотерапевтів, як окремої спеціалізації фахівців психологічної професійної діяльності.

Ключові слова: психотерапевт, професійно-значущі властивості, особистість психотерапевта, діяльність психотерапевта.

Яворская А. В. Личность и деятельность психотерапевта: психограмма (профессионально-значимые качества). В статье изложены результаты теоретической части исследования, направленного на освещение основных психологических подходов к трактовке явления личностных изменений в процессе психотерапевтической практики. Речь идет об особенностях изменений в содержании личности психотерапевта и клиента. Установлено, что в каждом конкретном практическом подходе (психоаналитической, медицинской психотерапии, экзистенциальном, когнитивно-бихевиоральном подходе, гуманистической и позитивной психотерапии, гештальт-терапии) признаются специфические необходимые и достаточные свойства специалиста-психотерапевта, обусловленные психотерапевтической традицией, в которой он работает. Имеющиеся методы, техники, приемы психотерапии отражают уникальность того или иного подхода, обогащение техник которого происходит благодаря индивидуальному стилю психотерапевта, содержащего персональные способы и интерпретации уже признанных, тем самым осуществляя развитие, посредством своего оригинального вклада в теорию и практику психотерапии. Применение какого-либо вида психотерапии более положительно влияет на пациентов, чем его отсутствие, где главным фактором эффективности является не метод, а личность психотерапевта.

Именно психотерапевтическая традиция является детерминантой формирования личности специалиста-психолога и техник работы с клиентом, что ставит проблему обобщенной трактовки профессионально-значимых свойств психотерапевтов как отдельной специализации работников психологической профессиональной деятельности.

Ключевые слова: психотерапевт, профессионально-значимые свойства, личность психотерапевта, деятельность психотерапевта.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання підготовки психотерапевтів, практичних психологів останнім часом перебуває в центрі уваги багатьох вітчизняних дослідників. Насамперед, у роботах йдеться про: а) ефективність підготовки фахівців у галузі практичної психології (О. Ф. Бондаренко, 200; П. П. Горностаї, 2007; Н. В. Чепелева, 2017 та ін.) та про окремі її компоненти. А саме: професійне мислення (Л. Ф. Щербина, 2012), мотиваційний компонент професійної діяльності психолога (Л. З. Сердюк), креативність (Н. І. Пов'якель, 2004), рефлексію (М. М. Найдьонов, 2009); особистісну зміну психолога в процесі професійної підготовки (П. В. Лушин, 2002), особистісне змінювання, динамічну "Я-концепцію", активізацію потенціалів, перспектив особистості для постановки й ефективного вирішення подальших особистісних та професійних завдань (О. О. Міненко, 2004), використання активних методів навчання (Т. С. Яценко, 2017 та ін.), моделі професійної підготовки психологів (Н. І. Пов'якель, 2004; В. Панок, 2016) тощо.

З усім тим, у класифікаторі професій й до сьогодні відсутня психограма діяльності психотерапевта, яка б враховуючи необхідні і достатні критерії містила б ті професійно-значущі якості, які давали б змогу виконувати психотерапевтичну діяльність не порушуючи загального змісту і структури діяльності психолога-фахівця цієї спеціалізації.

Більшість авторів у структурі психологічної готовності до професійної діяльності психолога-практика вважають особистісне зростання спеціаліста, що передбачає не лише розвиток особистості, а й прагнення її до найповнішого вияву та розвитку своїх можливостей і здібностей (О. Ф. Бондаренко, Т. А. Петкова, 2021 та ін.).

Представниками різних шкіл та напрямів практичної психології висуваються вимоги до особистості практичного психолога. Такі характеристики, як прагнення до самоактуалізації, гармонійність, цілісність та інтегрованість особистості, вміння жити у злагоді з собою, жити справжнім, відповідним внутрішній сутності життям вважаються значущими елементами так званої професійної матриці фахівця-психолога у різних напрямках психотерапії, а саме: у глибинному (З. Фрейд, Е. Фром, А. Адлер, К. Юнг, К. Хорні, Е. Еріксон, Е. Берн, В. Райх та ін.), біхевіористичному (Д. Уотсон, Б. Скінер, А. Еолліс та ін.), гуманістичному (Дж. Бьюдженталь, А. Маслоу, К. Роджерс, Ф. Перлз, Д. Морено, Р. Мей, В. Франкл та ін.) та ін.

При цьому більшість представників вищезгаданих напрямів зазначають, що невід'ємною умовою становлення здорової, розвиненої особистості є вміння конструктивно переживати кризові ситуації, трактуючи їх як шанс для швидкої трансформації через здобуття нового досвіду і спрямованого самозмінювання. Психологічні проблеми трактуються як рушійні сили розвитку (К. Роджерс, 1994; Р. Мэй, 2004 и др.). Дослідники підкреслюють активну роль особистості як у процесі переживання, так і в процесі творення кризової ситуації (К. О. Абульханова-Славська, 1994, П. В. Лушин, 2018; Т. М. Титаренко, 2010). Постійна незавершеність, невизначеність, динамічність є сутнісною рисою психологічної буттєвості особистості. Це своєю чергою, має вияв у

перманентному пошукові особистістю тих чи інших форм активності у різних сферах життєдіяльності, і в професійній в тому числі, коли особистісні особливості й діяльнісні вимоги до особистості, корелюючи між собою, створюють (або ні) ситуацію саморозвитку, самоздійснення, самореалізації, розкриття персональних потенціалів.

Мета дослідження полягає у висвітленні результатів теоретичної частини дослідження основних підходів до трактування особистісних змін особистості у психологічні практики.

Виклад основного матеріалу. Сучасна психотерапевтична практика щонайменше має поділ на дві визначальні парадигми: природничу та гуманітарну. Це визначає загальний контекст, в якому здійснюється психотерапевтична робота, а отже цілі, задачі, методи та техніки її впровадження. Зокрема, у природничій парадигмі головною метою психотерапії є «адаптація людини до соціального оточення через усунення відхилень у психічному і психосоматичному функціонуванні особистості ... у гуманітарній ... – посилення та розвиток особистості через інтеграцію та відновлення її цілісності» [16, с. 15].

З усім тим, у психології існує чимало напрацювань щодо структури та змісту діяльності психотерапевта, психолога-практика (О. Б. Бондаренко, 2007; Л. Ф. Бурлачук, 2012; Ф. Ю. Василюк, 2007; П. П. Горностаєв, 2007; О. С. Кочарян, 2012; Жидко М. Є., 2012; Л. З. Сердюк, 2021 та ін.).

Відомо, що зміст взаємодії психотерапевта-клієнта у психотерапевтичних напрямках зумовлюється специфікою методологічної традиції, в межах якої створено технологію впливу. Зокрема, у змісті розуміючої психотерапії, як загальнопсихологічної теорії психотехнічного типу (Ф. Ю. Василюк, 2007) йдеться про мікродинаміку особистісних змін, «особистість контакту», «діалогічний резонанс» (О. В. Шведовський, 2007).

У психоаналітичній психотерапії йдеться про технологію організації взаємодії психотерапевта та клієнта задля досягнення осяяння у межах психоаналітичної метатеорії [16, с. 178].

У медичній психотерапії сутнісними є суб'єкт-об'єктні взаємини психотерапевта та пацієнта, а ознакою психотерапії є вплив, тобто «психічний (психологічний) вплив ... на психіку, а через неї і на весь організм з метою лікування або профілактики станів дезадаптації, розвитку здоров'я або досягнення сформульованих цілей» [11, с. 23-24]. Йдеться про домінуючий вплив психотерапевта на пацієнта, коли поза усвідомленням останнього залишаються засоби психотерапевтичних змін.

В екзистенціальному підході здійснюється вибір між позитивними та негативними природними потенціалами особистості; визнається свобода вибору клієнта, де «кожна окрема людина здійснює вибори і сама несе відповідальність за них» [12].

У когнітивно-біхевіоральному підході психотерапії клієнт навчається контролювати когнітивний зміст, коректно управляти поведінкою, уникаючи лінійної зумовленості власної поведінки середовищними впливами. Клієнт ставиться в позицію дослідника, в об'єктивну позицію щодо власних думок).

У гуманістичній, позитивній психотерапії визначальними у світоглядному контексті психотерапевта є опора на природну позитивність особистості, вроджену схильність людини до саморозвитку, самоактуалізованості особистості (Л. З. Сердюк, 2021; Х. Пезешкян 2011 та ін.);

У гештальт-терапії досвід та реальність трактуються в контексті теорії поля. «Конкретним змістом будь-якого біологічного або соціально-психологічного дослідження завжди є поле «організм-середовище». У будь-якого тваринного організму немає жодної функції, яку можна було б визначити інакше, як функцію цього поля. Фізіологія організму, думки та емоції, об'єкт та індивід є абстракціями, які набувають сенсу лише в контексті поля і польових взаємодій» [18, с. 372]. Йдеться про п'ять інструментів або навичок (злиття, інтроєкція, проєкція, ретрофлексія, еготизм) про основну функцію створення творчого пристосування, спонтанності, включеності у ситуацію, яке існує в трьох режимах – id, ego, personality [18, с. 371].

Відомими є дослідження щодо психологічно значущих властивостей особистості, які мають потенціали трансформуватися в професійно значущі якості фахівця психолога-практика (Н. І. Повьякель, 2004 та ін.); зокрема, метатеоретичне мислення психотерапевта (Л. Ф. Щербина); особистісні зміни [3; 4] тощо.

Розроблено наукові методи оцінки ефективності психотерапевтичної практики (Л. Браммер, Е. Л. Шостром, 1968; М. А. Гуліна, 2000 та ін.). Наявність теорій особистості, а отже множинності підходів щодо фіксації та інтерпретування закономірностей її функціонування, порушень і технік відновлення цього функціонування відбито в різних концепціях психотерапії.

Наявні методи, техніки, прийоми психотерапії, відбивають унікальність того чи іншого підходу, збагачення технік якого відбувається завдяки індивідуальному стилю психотерапевта, який містить персональні способи та інтерпретації вже визнаних, тим самим завдаючи розвитку, здійснення свого оригінального внеску в теорію і практику психотерапії.

В цьому контексті виявляються важливими детермінанти, механізми, стадії розвитку професійної суб'єктності, актуалізації самопізнання, саморозвитку, самодетермінації, самореалізації в умовах акмеологічного освітнього простору. Йдеться про мотивацію, механізми, які забезпечують цілеспрямований розвиток професійної суб'єктності на кожній зі стадій професійного навчання; перехід від зовнішньо детермінованого (на початку навчання) до самодетермінованого (на старших курсах навчання), що дає змогу ефективно здійснювати підготовку студентів за профілями і напрямками [13].

Дослідники дійшли висновку про те, що застосування будь-якого виду психотерапії більш позитивно впливає на пацієнтів, ніж його відсутність, де головним фактором ефективності є не метод, а особистість психотерапевта (К. Роджерс, 2005; А. І. Сосланд, 2006).

Водночас дослідники [2] аналізуючи свій досвід роботи та досвід роботи психологів-консультантів і психотерапевтів припускають перелік характеристик (фіксованих форм поведінки) некваліфікованого психолога: досить часто вважає,

що його бачення світу є єдино правильним і не здатен зрозуміти, що клієнт сприймає світ інакше; досить жорстко прив'язаний до власної теорії і особистісним конструктам, а тому нерідко не чує клієнта; вперто чіпляється за один стиль поведінки; здатен працювати в рамках тільки однієї культури, рабськи прив'язаний до однієї теорії і не думає про альтернативні; не працює з різними варіантами вирішення проблеми, проявляючи швидше ригідність, ніж творчість і гнучкість за необхідності пошуку альтернатив і т. д. [7].

Останнім часом активно здійснюється розробка наукових методів оцінки ефективності психотерапевтичної практики (Л. Браммер, Е. Л. Шостром, 1968; М. А. Гуліна, 2000 та ін.). Йдеться про критерії ефективності: а) об'єктивні і суб'єктивні показники (пацієнта, психотерапевта, експерта) [6; 8]; б) аспекти психотерапевтичної динаміки (психологічний, соматичний, соціальний) [9; 15; 17]; в) види оцінки (об'єктивне спостереження та суб'єктивна оцінка) [19; 20]; г) епістемологічні профілі психотерапевта та клієнта (Л, Ф. Щербина та ін.); г) методики експрес-діагностики ефективності психотерапії [14].

Чимало дослідників зазначають, що міра ефективності психотерапевтичної практики психолога залежить від подібності особистісних властивостей психолога та клієнта [10].

Вважаючи особистісний розвиток універсальною метою психологічного консультування (Ф. Перлз, К. Роджерс, В. Франкл, З. Фрейд та ін.), дослідники намагаються з'ясувати сутнісні риси професійної культури практичного психолога у процесі його підготовки до консультативної практики (Н. М. Авраменко та ін.).

В екзистенційно-гуманістичному підході йдеться про мистецтво роботи фасилітатора [5]. У структурі майстерності фасилітатора виокремлено параметри (так звані атрибути мистецтва психотерапії за Д. Бюдженталем): визнання власного «Я» первинним і головним «інструментом»; відкритість-незавершеність процесу творчості; «культивована чутливість», високо розвинені здібності до розуміння, емпатії; особисто вироблені критерії оцінки та ін. (Bugental, 1987, p. 265). Трактуючи психотерапію як «мистецтво» роботи із суб'єктивністю, а психотерапевта - як автора (витвору чи твору цього мистецтва), головним «інструментом». Це відповідає типології щодо того виду професійної діяльності, де засобом діяльності є тіло людини (наприклад, робота балерини) (За Є. О. Климовим), де акцент робиться на ментальній, психологічній складовій змісту людини), а не на фізичній. З усім тим, робота психотерапевта є спорідненою з професійно-педагогічною діяльністю у частині здійснення виховної функції педагога та з роботою пастиря в аспекті його духовного впливу на особистість.

Сутністю, змістом роботи психотерапевта є атмосфера, глибина спілкування, повага, контакт, довіра, співчуття, точність і витонченість дій, творчість, мужність пошуку, які вимагають від професіоналізму особистості психотерапевта «особистісної зрілості, мудрості, багатого життєвого досвіду, чутливості до суб'єктивних аспектів буття», що складає зміст суб'єктивно-орієнтованої підготовки [5].

Висновки. Професійна діяльність психотерапевта не обмежується набутих та засвоєних знаннями, вона насамперед пов'язана з розумінням цього знання, а отже зі смислами різного масштабу. Підкреслювання професійної роботи як «мистецтва», водночас, призводить до дещо метафоричного трактування діяльності психотерапевта та суперечностей, а саме: мистецтво (в достатньо широкому трактуванні цього терміну) містить в собі унікальність, неповторність, а професія психотерапевта є масовою, що неминуче призводить до трактування психотерапії як ремесла. У професійному мисленні психотерапевта завжди залишається частина досвіду, який не піддається освоєнню, а отже більш-менш раціональному його інтерпретуванню. Це своєю чергою унеможливорює спрощене, обмежене, лінійне трактування особистісного змінювання учасників процесу терапії.

Перспективи подальших досліджень. Достеменно нез'ясованими залишаються процесуальні характеристики становлення та розвитку особистісно-значущих властивостей психотерапевта, в силу динамічності його професійної діяльності та детермінант самоздійснення особистості фахівця в ній.

Список використаної літератури

1. Авраменко Н. Н. Психологическое консультирование как средство личностного развития практических психологов в процессе их профессиональной подготовки: автореф дис. ... канд. психол. наук; 19.00.13 – психология развития, акмеология / Н. Н. Авраменко. Калуга, 2003. 16 с.
2. Айви А. Е. Консультирование и психотерапия. Сочетание методов, теории и практики / А. Е. Айви, М. Б. Айви, Л. Саймэн-Даунинг. Новосибирск, 1990. 145 с.
3. Бондаренко А. Ф. Личностное и профессиональное самоопределение отечественного психолога-практика / А. Ф. Бондаренко // Моск. терапевтический журнал. 1993. 1. С. 63–76.
4. Бондаренко А. Ф. Понятийный тезаурус этического персонализма как русской традиции в психотерапии / А. Ф. Бондаренко // Журнал практикующего психолога. Вып. 11. 2005. С. 39–48.
5. Братченко С. Л. Экзистенциальная психология глубинного общения: уроки Джеймса Бюджентала / С. Л. Братченко. М.: Смысл, 2001. 197 с.
6. Галецька І. Методологічні проблеми емпіричних досліджень ефективності психотерапії / І. Галецька // Проблеми емпіричних досліджень у психології. Вип. 2. К. : Гнозис, 2009. С. 141-148.
7. Залевский Г. В. Личность и фиксированные формы поведения / Г. В. Залевский. М. : Ин-т психол. РАН, 2007. 336 с.
8. Калмыкова Е. С., Кэхеле Х. Психотерапия за рубежом: история и современное состояние (краткий обзор) / Е. С. Калмыкова, Х. Кэхеле // Психологический журнал. 2000 Т.21. 2. С. 88.
9. Лаутербах В. Эффективность психотерапии: критерии и результаты оценки

- / В. Лаутербах // Психотерапия: От теории к практике. Материалы I съезда Российской Психотерапевтической Ассоциации. СПб.: Изд. Психоневрол. ин-та им. В. М. Бехтерева, 1995. С. 28-41.
10. Лейкин Е. Психотерапия – что это? Современные представления / под ред. К. Зейга, В. М. Мьюниона ; пер с англ. Л. С. Каганова / Е. Лейкин. М.: Класс, 2000. 432 с.
 11. Макаров В. В. Избранные лекции по психотерапии / В. В. Макаров. М : Акад. проект, Екатеринбург: Деловая книга, 2000. 432 с. С. 23-24.
 12. Психологическая энциклопедия. 2-е изд. / под ред. Р. Корсин, А. Ауэрбаха; пер. с англ. А. А. Алексеева. СПб.: Питер, 2006. 1096 с.
 13. Сердюк Л. З. Психологія мотивації учіння майбутніх фахівців: системно-синергетичний підхід : [монографія] / Л. З. Сердюк. К.: Університет «Україна», 2012. 323 с.
 14. Шведовский О. В. Микродинамика личностных изменений в процес понимающей психотерапии: автореф. дисс. ... докт. психол. наук; 19.00.01 – общая психология, история психологии, психология личности. / О. В. Шведовский. М., 2007. 24 с.
 15. Холявчук П. А. К проблеме эффективности психотерапии / П. А. Холявчук // Психологія. зб. наук. праць. К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, Вип. 22. 2004. С. 145-149.
 16. Щербина Л. Ф. (2012). Метатеоретичне мислення психотерапевта: модель, дослідження, програма розвитку: монографія / Л. Ф. Щербина. К., 284.
 17. Luborsky L. Comparative studies of psychotherapies: Is it true that «everyone has won and all must have prizes?» / L. Luborsky, B. Singer // Archives of General Psychiatry. 1975, 32. P. 995-1008.
 18. Perls F. Gestalt Therapy: Excitement and Growth in the Human Personality / F. Perls, R. Hefferline, P. Goodman. Dell, New York, 1951. 470 p.
 19. Strupp H.H. Specific vs nonspecific factors in psychotherapy: A controlled study of outcome / H. H. Strupp, S. W. Hadley // Archives of General Psychiatry. 1978.36. P.1125-1136.
 20. Wellerstein R. S. The Psychotherapy Research Program of the Menninger Foundation / R. S. Wellerstein // Journale of Consulting and Clinical Psychology, 1989. 57. P. 195-205.

Spisok vikoristanoï literaturi

1. Avramenko N. N. Psihologicheskoe konsul'tirovanie kak sredstvo lichnostnogo razvitiya prakticheskikh psihologov v processe ih professional'noj podgotovki: avtoref dis. ... kand. psihol. nauk; 19.00.13 – psihologiya razvitiya, akmeologiya / N. N. Avramenko. Kaluga, 2003. 16 s.
2. Ajvi A. E. Konsul'tirovanie i psihoterapiya. Sochetanie metodov, teorii i praktiki / A. E. Ajvi, M. B. Ajvi, L. Sajmen-Dauning. Novosibirsk, 1990. 145 s.
3. Bondarenko A. F. Lichnostnoe i professional'noe samoopredelenie otechestvennogo psihologa-praktika / A. F. Bondarenko // Mosk. terapevticheskij

- zhurnal. 1993. 1. S. 63–76.
4. Bondarenko A. F. Ponyatijnyj tezaurus eticheskogo personalizma kak ruskoj tradicii v psihoterapii / A. F. Bondarenko // ZHurnal praktikuyushchego psihologa. Vyp. 11. 2005. S. 39–48.
 5. Bratchenko S. L. Ekzistencial'naya psihologiya glubinnogo obshcheniya: uroki Dzhejmsa Byudzhentala / S. L. Bratchenko. M.: Smysl, 2001. 197 s. Zalevskij G. V. Lichnost' i fiksirovannye formy povedeniya. M. : In-t psihologii RAN, 2007. 336 s.
 6. Haletska I. Metodolohichni problemy empirychnykh doslidzhen efektyvnosti psykhoterapii / I. Haletska // Problemy empirychnykh doslidzhen u psykhologii. Vyp. 2. K. : Hnozys, 2009. S. 141-148.
 7. Zalevskij G. V. Lichnost' i fiksirovannye formy povedeniya / G. V. Zalevskij. M. : In-t psihol. RAN, 2007. 336 s.
 8. Kalmykova E. S., Kekhele H. Psihoterapiya za rubezhom: istoriya i sovremennoe sostoyanie (kratkij obzor) / E. S. Kalmykova, H. Kekhele // Psihologicheskij zhurnal. 2000 T.21. 2. S. 88.
 9. Lauterbah V. Effektivnost' psihoterapii: kriterii i rezul'taty ocenki / V. Lauterbah // Psihoterapiya: Ot teorii k praktike. Materialy I s"ezda Rossijskoj Psihoterapevticheskoy Associacii. SPb.: Izd. Psihonevrol. in-ta im. V. M. Bekhtereva, 1995. S. 28-41.
 10. Lejkin E. Psihoterapiya – chto eto? Sovremennye predstavleniya / pod red. K. Zejga, V. M. M'yuniona ; per s angl. L. S. Kaganova / E. Lejkin. M.: Klass, 2000. 432 s.
 11. Makarov V. V. Izbrannye lekcii po psihoterapii / V. V. Makarov. M : Akad. proekt, Ekaterinburg: Delovaya kniga, 2000. 432 s. S. 23-24.
 12. Psihologicheskaya enciklopediya. 2-e izd. / pod red. R. Korsin, A. Auerbaha; per. s angl. A. A. Alekseeva. SPb.: Piter, 2006. 1096 s.
 13. Serdiuk L. Z. Psykhologhiia motyvatsii uchinnia maibutnikh fakhivtsiv: systemno-synerhetychnyi pidkhid : [monohrafiia] / L. Z. Serdiuk. K.: Universytet «Ukraina», 2012. 323 s.
 14. SHvedovskij O. V. Mikrodinamika lichnostnyh izmenenij v proces se ponimayushchej psihoterapii: avtoref. diss. ... dokt. psihol. nauk; 19.00.01 – obshchaya psihologiya, istoriya psihologii, psihologiya lichnosti. / O. V. SHvedovskij. M., 2007. 24 s.
 15. Holyavchuk P. A. K probleme effektivnosti psihoterapii / P. A. Holyavchuk // Psihologiya. zb. nauk. prac'. K.: NPU im. M. P. Dragomanova, Vip. 22. 2004. S. 145-149.
 16. Shcherbyna L. F. (2012). Metateoretychne myslennia psykhoterapevta: model, doslidzhennia, prohrama rozvytku: monohrafiia / L. F. Shcherbyna. K., 284. Bugental, 1987, p. 265.
 17. Luborsky L. Comparative studies of psychotherapies: Is it true that «everyone has won and all must have prizes?» / L. Luborsky, B. Singer // Archives of General Psychiatry. 1975, 32. P. 995-1008.
 18. Perls F. Gestalt Therapy: Excitement and Growth in the Human Personality / F.

- Perls, R. Hefferline, P. Goodman. Dell, New York, 1951. 470 p.
19. Strupp H.H. Specific vs nonspecific factors in psychotherapy: A controlled study of outcome / H. H. Strupp, S. W. Hadley // Archives of General Psychiatry. 1978.36. P.1125-1136.
 20. Wellerstein R. S. The Psychotherapy Research Program of the Menninger Foundation / R. S. Wellerstein // Journale of Consulting and Clinical Psychology, 1989. 57. P. 195-205.

Yavorska A. V. Personality and activity of a psychotherapist: psychogram (professionally significant qualities). The article presents the results of the theoretical part of the research, which was aimed at elucidating the main psychological approaches to the interpretation of the phenomenon of personal changes in the process of psychotherapeutic practice. It is about the peculiarities of changes in the content of the personality of the psychotherapist and the client. It has been found that in each specific practical approach (psychoanalytic, medical psychotherapy, existential, cognitive-behavioral approaches, humanistic and positive psychotherapy, gestalt therapy), specific necessary and sufficient properties of a specialist psychotherapist are recognized, which are determined by the. The existing methods, techniques, methods of psychotherapy reflect the uniqueness of one or another approach, the enrichment of which techniques occurs thanks to the individual style of the psychotherapist, which contains personal methods and interpretations of already recognized ones, thereby causing development, making an original contribution to the theory and practice of psychotherapy. The use of any type of psychotherapy has a more positive effect on patients than its absence, where the main factor of effectiveness is not the method, but the personality of the psychotherapist.

It is the psychotherapeutic tradition that determines the formation of the personality of a specialist-psychologist and the techniques of working with a client, which raises the problem of a generalized interpretation of the professionally significant properties of psychotherapists as a separate specialization of specialists in psychological professional activity.

Key words: psychotherapist, professionally significant properties, psychotherapist's personality, psychotherapist's activity.